

Bp Wiktor Skworc

Wskazania odnośnie do pogrzebu osób duchownych i konsekrowanych

Wprowadzenie teologiczne i pastoralne do Obrzędów pogrzebu ukazując istotę liturgii pogrzebowej mówi, że „w obrzędach pogrzebowych swoich dzieci Kościół obchodzi z wiarą paschalne misterium Chrystusa i modli się, aby ci, którzy przez chrzest zostali wszczępieni w śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa, z Nim przeszli przez śmierć do życia. Muszą oni przejść oczyszczenie duszy, aby mogli być przyjęci do grona świętych i wybranych w niebie, w ciele zaś będą oczekiwać błogosławionej nadziei przyjścia Chrystusa i zmartwychwstania umarłych. Dlatego Kościół składa za zmarłych eucharystyczną ofiarę, pamiątkę Chrystusa, i modli się za nich. W ten sposób dzięki łączności wszystkich członków Chrystusa to, co zmarłym przynosi duchową pomoc, pozostałym daje pociechę płynącą z nadziei” (OP 1). Tak rozumiana liturgia pogrzebowa winna mieć swoje odzwierciedlenie w zewnętrznej formie, czego wymaga Kodeks prawa kanonicznego, wskazując, iż „pogrzeb kościelny należy odprawiać z zachowaniem przepisów liturgicznych” (KPK kan. 1176 § 2).

Norma ta odnosi się także do pogrzebów osób duchownych. Mimo, iż *Wprowadzenie* dopuszcza pewne wyróżnienia z racji urzędu liturgicznego lub święceń (por. OP 20), to winny one wyrażać się zawsze w sposób umiarkowany, tak by „uniknąć próżnej okazałości” (OP 3). Większa liczba uczestników, w tym osób duchownych, przewodniczenie liturgii przez biskupa, bogatsza oprawa liturgiczna, śpiew chóru, udział delegacji władz świeckich itp. są już pewną formą wyróżnienia. Jednakże należy mieć na uwadze fakt, by do liturgii nie wkradły się elementy o charakterze świeckim, jak przesadne dekoracje i treści, szczególnie przemówienia, mające niewiele wspólnego z obrzędami, ich treścią i duchem.

W obrzędach pogrzebowych pierwsze miejsce zajmuje liturgia Mszy Świętej, wyraźnie podkreślająca paschalny charakter chrześcijańskiej śmierci (KL 81).

W związku z tym polecam, by:

1. Msza Święta pogrzebowa, – jeśli ciało zmarłego zostało wcześniej wprowadzone do kościoła – była poprzedzona modlitwą Liturgii Godzin, która była codzienną modlitwą zmarłego jako osoby duchownej. Należy przy tym przestrzegać zasad rządzących wspólnotowym odmawianiem Liturgii Godzin, które ceremoniarz przed rozpoczęciem modlitwy powinien wszystkim przypomnieć.

2. Czytania liturgii za zmarłych (...) powinny być dobrane w związku z życiem i okolicznościami śmierci zmarłego, a także uwzględniać cechy jego duchowości. Zwłaszcza na pogrzebach prezbiterów, zakonników i zakonnic należy zwrócić uwagę na cechy duchowości zmarłych oraz rodziny zakonnej, do której należeli (IPMZ 9).

3. Homilia pogrzebowa – jak każda inna – powinna opierać się na słowie Bożym, a nie na życiorysie zmarłego. Homilia ta nie może mieć charakteru mowy ku czci zmarłego, niezależnie od jego urzędów, godności kościelnych i zasług. Jej treścią powinno być nade wszystko głoszenie prawdy o zmartwychwstaniu Chrystusa i naszym.

4. W czasie liturgii pogrzebowej należy równoważyć modlitwę i śpiew wszystkich wiernych ze śpiewem chóru lub scholi; zaś Modlitwa wiernych powinna zawierać 6 wezwań, zgodnych w treści i konstrukcji ze wskazaniami dotyczącymi ich formułowania.

5. Księża koncelebrujący Mszę Świętą pogrzebową i każdą inną, powinni części modlitw Modlitwy eucharystycznej, przeznaczone do wspólnego odmawiania, a zwłaszcza słowa konsekracji, wypowiadać powoli i bez przyspieszania, na jednym tonie, głosem przyciszonym, aby można było wyraźnie słyszeć głos głównego celebransa (por. Nowe OWMR, nr 218).

6. Ponadto wszyscy uczestniczący w pogrzebie – duchowni i wierni świeccy – powinni zachować modlitewne skupienie, wykluczające wszelkie rozmowy i zachowanie nie licujące ani z miejscem, ani z liturgią Mszy św. i pogrzebu; podobnie w trakcie przejścia konduktu żałobnego na cmentarz. Zachęca się, aby mieli ze sobą Księgę obrzędów pogrzebowych, różaniec i włączali się w czasie procesji na cmentarz w modlitwy i śpiew.

7. Liturgia mszalna nie przewiduje przemówień pożegnalnych. Dopiero po Modlitwie po Komunii, a przed Ostatnim pożegnaniem może pożegnać zmarłego reprezentant wiernych świeckich. Należy zadbać, aby w treść jego słowa nie wkradły się elementy pogańskie, rozmijające się z pełnym nadziei przesłaniem Ewangelii i prawdą o zmartwychwstaniu.

8. Informacje porządkowe należy podać uczestnikom przed rozpoczęciem liturgii pogrzebu.

9. Strojem liturgicznym duchownych w czasie przejścia konduktu pogrzebowego jest sutanna i komża. Jego integralnym elementem jest biret.

10. Według uznania organizatorów pogrzebu – można w kościele lub w kancelarii parafialnej – wyłożyć księgę kondolencyjną, a zapisane w niej wspomnienia o zmarłym i składane mu podziękowania opublikować w formie książki. Można też po pogrzebie urządzić spotkanie poświęconemu wspomnieniom o zmarłym i jego posłudze.

11. Obowiązek przygotowania uroczystości pogrzebowych proboszcza lub jego zastępcy; zaś osoby konsekrowanej na proboszczu lub jego zastępcy. On też powinien zadbać o to, aby powyższe wskazania były ściśle i w każdym przypadku przestrzegane, niezależnie od tego, kto przewodzi obrzędowi pogrzebowemu.

Przekazując powyższe „Wskazania” polecam, aby kapłani diecezji tarnowskiej oraz osoby życia konsekrowanego do nich się ściśle stosowali, co przyczyni się do zachowania autentycznego ducha modlitwy za zmarłych.

+ Wiktor Skworc
Biskup Tarnowski

Tarnów, 2009.01.31, we wspomnienie św. Jana Bosko

OP – Obrzędy pogrzebu. Wprowadzenie teologiczne i pastoralne

KL – *Konstytucja o liturgii świętej* „Sacrosanctum Concilium” Sob. Vat. II

KPK – *Kodeks prawa kanonicznego*

IPiMZ – Instrukcja liturgiczno-duszpasterska Episkopatu Polski o pogrzebie i modlitwach za zmarłych z 5 maja 1978 roku